

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MAKBULE GÜNEY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1278)

Karar Tarihi: 16/6/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM
Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ
Alparslan ALTAN
Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL
Raportör : Cüneyt DURMAZ
Başvurucu : Makbule GÜNEY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvurucunun babasının trafik kontrolü sonrasında yapılan takip sırasında polis memuru tarafından silahla vurularak öldürülmesi olayında sanığa hak ettiği cezanın verilmediğinden bahisle etkili soruşturma ve kovuşturma yapılmaması nedeniyle yaşam hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/1/2014 tarihinde Balıkesir 1. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 21/4/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 5/6/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü 11/8/2015 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş 12/8/2015 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarını 14/9/2015 tarihinde ibraz etmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. 27/8/2006 tarihinde Balıkesir şehir merkezinde trafik denetimi yapan polis

memuru, sağ sol yaparak geldiğini görmesi üzerine 10 UF ... plakalı aracı alkollü araç kullanıldığı şüphesiyle durdurmuştur. Araç sürücüsü olan başvurucunun babası Halil Bulut'a ait ehliyet ve araç ruhsatı incelenmiş, alkolmetre ile sürücünün alkollü olup olmadığı kontrol edilmiş, sürücünün 159 promil alkollü olduğunun anlaşılması üzerine ceza tutanağı düzenlenmiştir.

9. Bu sırada araçta bulunan arkadaşına bir şey söylemesi gerektiğini ifade eden sürücü, aracına binerek olay yerinden Bigadiç istikametine doğru hızla uzaklaşmaya başlamış; görevli iki trafik polisi, ekip aracı ile kaçan şahsı takip etmeye başlamış; sürekli dur ikazı yaptıkları hâlde dur ikazına aldırış etmeyen ve hızla kaçmakta olan Halil Bulut'un aracına doğru on üç el ateş etmişlerdir. Olay sonrasında yapılan teknik incelemelerde atılan mermilerden on birinin aracın arka alt tampon kısmına isabet ettiği, bir merminin sağ kapı dirseğine isabet ettiği, bir merminin ise arka cam sağ çerçevesi ortasına girip sürücüye isabet ettiği anlaşılmıştır.

10. Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığının 25/9/2006 tarihli ve 2006/180 sayılı iddianamesi ile polisin silahla ateş etmesi sonucu yaralanan sürücünün olay yerinde öldüğü, olayda 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu'nun 16. maddesinde sayılan silah kullanılmasını gerektirir bir durumun mevcut olmadığı, sanığın önünde seyreden araca ateş etmesi durumunda isabet alıp ölebileceğini öngörmesine rağmen ateş etmeye devam ederek sürücü Halil Bulut'un ölümüne yol açtığı, bu şekilde olası kasıtlı hareket ettiğinden 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 81/1 ve 21/2 maddeleri gereğince cezalandırılması talep edilmiştir.

11. Balıkesir Ağır Ceza Mahkemesinin 18/4/2008 tarihli ve E.2006/414, K.2008/136 sayılı kararıyla değişen suç vasfı nedeniyle kastın aşılması sonucu bir kişinin ölümüne sebebiyet vermek suçundan sanık polis memuru 1 yıl 8 ay hapis cezasına mahkûm edilmiş ve verilen ceza ertelenmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"DELİLLERİN TAKDİRİ VE GEREKÇE

...

Bursa Adli Tıp Kurumu Grup Başkanlığı Morg İhtisas Dairesinin 19.09.2006 tarihli otopsi raporuna göre; maktülün kanında ileri derecede ancak ölümü tevdii etmeyen 193 mg/dl miktarında etanol tespit edildiği, başkaca toksit bir madde ile uyutucu/uyuşturucuya rastlanmadığı, otopsi bulgularına göre kişinin vücuduna sırtta sağ skapuladan göğüs boşluğuna girerek her iki akciğer ve kalp yaralaması yapan ve sol meme iç yan alt kısmından çıkararak vücudu terk eden ateşli silah mermi çekirdeği yaralamasının müstakilen öldürücü nitelikte olduğu, kişinin ölümünün bu ateşli silah yaralama sonucu akciğer ve kalp harabiyeti neticesinde gelişen iç kanama ve hipovolemik şok sonucu meydana geldiğinin, sırttan giren mermi çekirdeğinin giriş deliği elbiseli bölgeye denk geldiği için kesin atış mesafesinin tayin edilemeyeceğinin, cesette mermi çekirdeği elde edilemediğinin, silahla yaralama dışında başkaca travmatik bulguya rastlanmadığı, ölüm üzerinde harici etki bulunmadığı tespit edilmiştir.

Maktülün 27.08.2006 tarih saat: 00.49'da alkolmetre ile yapılan ölçüm sonucu; 159 promil alkollü olduğu tespit edilmiştir.

Maktül hakkında alkollü araç kullanmak suçundan ceza tutanağı düzenlenmiştir.

Mahkememizce mahallinde keşif yapılmış ve teknik bilirkişinin görüşüne başvurulmuştur. Keşif sırasında maktülün kullandığı araçta incelenmiştir.

Bilirkişinin düzenlemiş olduğu 03.11.2006 tarihli rapor ve ekli krokiye göre; maktülün trafik kontrolü yapıldığı ve kaçmaya başladığı yer ile vurulmak suretiyle durdurulduğu yer arasındaki mesafenin 18,5 km olduğu, takip sırasında 2 kez durması için uyarı atışı yapıldığı, megafonla ve araç farıyla durması yönünde ses ve ışıkla uyarıldığı, maktülün tehlikeli şekilde araç kullandığı, kırmızı ışıkta geçtiği, olay mahalline 40 metre kala sanık tarafından durdurulmak için aracın arka tekerine doğru ateş edildiği, ateşe başlandığı

sırada aralarında 11,3 metre mesafe olduğu, araçta 13 adet mermi giriş deliğinin saptandığı, 10 nolu merminin sağ arka kapı kelebek camının kaporta ile kesiştiği noktadan girip çapraz yol izleyerek şoför koltuğu sağ arka üst kısmını delerek maktüle saplanıp çıkan mermi olduğu, 11 nolu merminin sağ yolcu kapısının açık camından içeriye girip tavan dirseğini sıyrarak ön camı patlatıp dışarıya çıktığı, diğer mermilerin aracın arka tamponuna ve tekerine isabet ettikleri, 10 nolu merminin ölüme sebebiyet verdiğini, olay sırasında her iki aracın seyir halinde, atış yapanın ve maktülün de hareketli olması sebebiyle sabit bir noktaya nişan alınmasının mümkün olmadığı, ateş edilen mermilerin farklı bir noktaya da isabet edebileceğini beyan etmiştir.

Olayın meydana geliş şekli, bu mesafeden ateş edilmesi durumunda her iki aracın ve içindeki kişilerinde hareketli olması dikkate alınarak, mermilerde sekme olup olmayacağı hususunda İstanbul Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesinden görüş sorulmuş ise de, ilgili İhtisas Dairesi 06 Haziran 2007 tarih ve 03 Ağustos 2007 tarihli raporlarında olayın mahallinde yapılacak keşif ve delilleri bizzat incelemek suretiyle görüş bildirilmesinin uygun olacağı belirtilmiş ve bu konuda rapor düzenlenmemiştir.

Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesi Balistik Şubesinin 04 Ekim 2006 tarihli raporuna göre ise; olay yerinden temin edilen 6 adet 9 mm çapındaki merminin sanığa ait olan tabancadan atılmış olduğu tespit edilmiştir.

Toplanan deliller ve tüm dosya kapsamı değerlendirildiğinde; Balıkesir Emniyet Müdürlüğü Trafik Şube Müdürlüğünde görevli olan polis memuru sanığın yanındaki arkadaşı Ömer Demir ile birlikte Balıkesir şehir merkezi Doğumevi kavşağında mutad trafik kontrollerini yaparken 10 UF 588 plakalı aracın kontrolsüz olarak seyretmesi nedeniyle sürücüsünün alkollü olduğu şüphesi üzerine durdurulduğu, sürücüye alkolmetre ile kontrol yapıldığı, cihazın tespitine göre 159 promil alkollü olduğunun anlaşıldığı, ayrıca Bursa Adli Tıp Grup Başkanlığının otopsi raporuna göre de 193 mg/dl kanda etanol bulunduğu, sürücü hakkında ceza tutanağı düzenlendiği, aracın trafik muayenesinin geçmiş olduğu, sigorta poliçesinin de bulunmaması nedeniyle de görevli polis memurları tarafından aracın bağlanmak istendiği, bu durumu anlayan sürücünün trafik memurlarının dalgınlığından istifade ederek araca binerek olay yerinden kaçmaya başladığı, tanık Hasan Bincan'ın da aynı araçta yolcu olarak bulunduğu, tanık Hasan'ın uyarısına rağmen araç sürücüsü Halil Bulut'un trafik kurallarına uymaksızın hızlı şekilde kırmızı ışık uyarılarına da dikkat etmeden, zaman zaman tehlikeli şekilde şerit değiştirerek seyredip kendisini takip eden polis memurlarından kaçmaya çalıştığı, megafon ve far sinyali ile durması hususunda uyarı yapıldığı, ayrıca 2 kez de silahla havaya uyarı atışı yapıldığı, aracın durmayacağını düşünen sanığın, maktülün kullandığı araca 11,30 metre yaklaştığında durmasını sağlamak için arka tekerleğine doğru 13 kez ateş ettiği, bu mermilerden 11 adedinin teker, tampon gibi aracın alt kısımlarına isabet etmesine rağmen 2 adet merminin bu noktalara değil daha üst kısımlara isabet ettiği, bilirkişinin 10 nolu mermi olarak belirlediği merminin sürücünü oturduğu koltuktan girmek suretiyle sırtına isabet edip kalp ve akciğer yaralanmasına yol açarak ölümüne sebebiyet verdiği anlaşılmaktadır.

Bu kabul doğrultusunda, suçun vasıflandırılması, eylemi gerçekleştirdiği konusunda tartışma olmayan sanığın hareketinde hukuka uygunluk nedeninin bulunup bulunmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

Sanık hakkında olası kast altında adam öldürmek suçundan cezalandırılması istemi ile dava açılmıştır. Olası kast TCK.nun 21/2.maddede "kişinin suçun kanuni tanımındaki unsurlarının gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen fiili işlemi halinde olası kası vardır" şeklinde tanımlanmış olup, uygulama ve öğretide yapılan kabule göre, sonucu öngörülmesine rağmen "olursa olsun" anlayışı içinde hareket etmektir. Olası kastın varlığından bahsedilmek için sonucunun da kabullenilmesi gerekmektedir. Bu açıdan değerlendirme yapıldığında, sanığın ve bulunduğu aracın hareket halinde olması, maktülün aynı şekilde hareketli bir araç içinde bulunması göz önünde bulundurulduğunda, yapılan atış sonucu merminin sekebileceği ve istenilen yerden başka bir hedefe de isabet edebileceği

öngörülebileceği düşünülebilir. Ancak sanığın meydana gelen sonucu kabul ettiği ve bu amaçla ateş ettiğini ispat etmek mümkün değildir.

Sanık, trafikte görevli polis memurudur. TCK.nun 24/1 maddesi gereğince “kanun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilemez.” Bu düzenleme hukuka uygunluk nedeni olarak Ceza Kanununda yer almıştır. Polis vazife ve selayet yasasının 16.maddesinde hangi koşullarda silah kullanılabileceği açıklanmıştır. Suç tarihinde yürürlükte bulunan yasanın 16.maddesi gereğince ağır hapis gerektiren bir suçtan sanık veya mahkum olup da zabıta tarafından aranmakta olan şahsın yakalanması sırasında kaçması veya dur emrine kulak asmaması halinde başka türlü ele geçirilmesi kabul olmasa, yine Ağır Cezalık suçtan dolayı suçüstü halinde yakalanmak istendiği sırada kaçır veya başka bir şekilde ele geçirilme imkanı olmasa silah kullanma yetkisi doğmaktadır. Bu maddede 02.06.2007 tarih 5681 sayılı kanunun 4.maddesi gereğince yapılan değişiklik sonunda ise, hakkında tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı veya yakalama emri verilmiş olan kişilerin yada suçüstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla veya sağlayacak ölçüde silah kullanmaya yetki verilmektedir. Yasada değişiklik öncesi ve sonrası yapılan düzenlemeden anlaşılacağı üzere, şüphelinin hakkında yakalama kararının bulunması veya suçüstü halinde görülmesi, yakalanmak istenmesine rağmen kaçması, dur ihtarına uymaması, ayrıca silahla uyarı atışı yapılması, buna rağmen ele geçirilmesinin mümkün olmamasının yanında başka şekilde de yakalanmasının mümkün olamaması durumunda silah kullanmak gerekebilecektir.

Olayımızda, başlangıçta suç teşkil edebilecek bir hareket bulunmamaktadır. Şüphelinin alkollü araç kullanması kabahat nevinden görülmüş ve ceza tutanağı düzenlenmiştir. Kaldı ki alkollü araç kullanmak suretiyle trafik düzeninin bozulduğu ve TCK.nun 179 maddedeki suçun oluştuğu kabul edilse bile ruhsatı ve plaka numarası alınan, ceza tutanağı düzenlenen şüphelinin silahla ateş etmeden de yakalanması mümkündür. Şüphelinin bir süre daha takip edilip şehirlerarası karayolu güzergahında bulunan diğer güvenlik görevlilerine haberi verilip barikat kurulmak suretiyle de engellenmesi olağan iken sanığın silah kullanma yetkisi doğduğu düşüncesiyle ateş ettiği, ancak hukuka uygunluk nedeninin gerçekleşmediği, sanığın bu durumu bilebilecek tecrübeye sahip olduğu, dolayısıyla ceza sorumluluğunun tamamen kaldırılmasının söz konusu olmadığından sanık hakkında 30/3 maddesi yollamasıyla 25/1 maddesi uygulanamayacaktır. TCK.nun 27/1 maddesinde ceza sorumluluğunu kaldıran nedenlerde sınırın kast olmaksızın aşılması halinde failin taksirle işlenmesi durumunda cezalandırılabiliriyorsa taksirli suç sebebiyle cezalandırılabilmesi hükme bağlanmıştır.

Sanık, maktülün uzun süre takip etmiş, yolda seyir sırasında trafik düzenini bozucu şekilde de seyir edilmesine rağmen yapılan uyarıları da dikkate almaksızın seyirde sürücünün aracını durdurmak için arka tekerleklerine ateş ettiği, kast olmaksızın mermilerden birisinin sekmesi sonucu ölüme sebebiyet verdiği, bu nedenle olayda olası kastın gerçekleşmediği, yukarıda açıklandığı şekilde hukuka uygunluk nedenlerinden olan kanunun emrini yerine getirme hususunda kast olmaksızın sınır aşıldığı için sanığın taksirle suçtan cezalandırılması gerektiği kanaatine varılmıştır.

Olayın meydana geliş şekline göre, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık sonucu sanığın bir kişinin ölümüne sebebiyet vermek suçundan cezalandırılması gerektiğinden, sanığın kusur durumu, olayın gerçekleşme şekli göz önünde bulundurularak ceza ai sınırdan belirlenmiştir.

H Ü K Ü M: Yukarıda açıklanan nedenlerle,

Sanığın olası kast ile bir kişiyi öldürmek suçundan cezalandırılmasına yer olmayıp, sabit olan eylemi ceza sorumluluğunu kaldıran nedenlerde sınırın kast olmaksızın aşılması sonucu bir kişinin öldürülmesine sebebiyet vermek eyleminden dolayı taksirle adam öldürmek suçundan cezalandırılması gerektiği için TCK.nun 27/1 maddesi yollamasıyla TCK.nun 85/1 maddesi gereğince suçun işleniş biçimi, suçun işlenmesinde kullanılan araçlar, suçun işlendiği zaman ve yer, suçun konusunun önem ve değeri, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığı, failin taksire dayalı kusurun ağırlığı, failin güttüğü amaç ve

saiki göz önünde bulundurularak 3 YIL HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,

TCK.nun 27/1 maddesi gereğince sanığın cezasından 1/3 oranında indirim yapılarak 2 YIL HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,

Sanığın suç sonrası ve yargılama sürecindeki davranışları ile suçtan pişmanlık duyduğu anlaşıldığından TCK.nun 62/1 maddesi gereğince cezasından 1/6 oranında indirim yapılarak 1 YIL 8 AY HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,

Sanığın sosyal ekonomik durumuna göre hapis cezasının adli para cezasına dönüştürülmesine YER OLMADIĞINA,

Zarar miktarı karşılanmadığından ve koşulları oluşmadığından CMK.nun 231/5 maddesinin uygulanmasına YER OLMADIĞINA,

5237 sayılı TCK.nun 51/1 maddesi gereğince sanığın yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda Mahkememizde olumlu bir kanaat oluştuğundan kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezasının ERTELENMESİNE, ... (karar verilmiştir). "

12. Başvurucu ve diğer katılanların temyizi üzerine anılan Mahkeme kararı, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 12/2/2013 tarihli ve E.2009/8911, K.2013/906 sayılı ilamıyla onanmış ve karar aynı tarihte kesinleşmiştir. Onama ilamının gerekçesi şöyledir:

"1-Oluşa, dosya içeriğine ve gösterilen gerekçeye göre: mahkemenin sanığın eylemini, "TCK.nun 27/1 maddesi yollamasıyla taksirle öldürme" suçu olarak nitelendirmesinde bir isabetsizlik görülmediğinden, sanığın bilinçli taksirle öldürme suçundan cezalandırılması gerektiğine yönelen tebliğnamedeki bozma düşüncesi benimsenmemiştir.

2-Toplanan deliller karar yerinde incelenip, sanık Kadir'in suçunun sübutu kabul, oluşa ve soruşturma sonuçlarına uygun şekilde suç niteliği tayin, takdire ilişkin cezayı azaltıcı sebebin niteliği takdir kılınmış, savunması inandırıcı gerekçelerle reddedilmiş, incelenen dosyaya göre verilen hükümde isabetsizlik görülmemiş olduğundan, sanık müdafinin TCK.nun 24/1 ve CMK.nun 231. maddelerinin uygulanması gerektiğine, katılanlar Halime ve Makbule vekilinin eksik incelemeye, suç niteliğine yönelen ve yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle, hükmün tebliğnamedeki düşünce aykırı olarak (ONANMASINA), 12/02/2013 gününde oybirliğiyle karar verildi."

13. Başvurucu, bu kararın kendisine tebliğ edilmediğini, 23/12/2013 tarihinde Mahkemeye başvurmasıyla bu tarihte kararı öğrendiğini beyan etmiş ve başvuru ekinde 23/12/2013 tarihli belge örneği alma tutanağını sunmuştur. Başvurucu 22/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Mahkemenin E.2006/414 sayılı dosyasının UYAP üzerinden incelenmesi neticesinde Cumhuriyet Başsavcılığının 16/4/2013 tarihinde ilgili polis memuru hakkında ceza fişi düzenlediği, anılan ceza fişinde kesinleşme tarihi olarak 12/2/2013 tarihine yer verildiği görülmüştür.

15. Yine 16/4/2013 tarihinde Mahkeme tarafından Yargıtay ilamına ilişkin bilgilere yer verilerek kesinleşme şerhi düzenlenmiştir.

B. İlgili Hukuk

16. 5237 sayılı Kanun'un 21. maddesinin (2) numaralı fıkrası, 22., 81., 85. maddeleri ve 87. maddesinin (4) numaralı fıkrası.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 16/6/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, Balıkesir Ağır Ceza Mahkemesinin hukuk kurallarını ve delilleri eksik ve hatalı değerlendirmesi sonucu babasının polis memuru tarafından vurularak öldürülmesine rağmen sanığa hak ettiği cezanın verilmeyerek etkili soruşturma ve kovuşturma yapılmaması nedeniyle Anayasa'nın 17. ve 36. maddelerinde tanımlanan yaşam hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştü; yeniden yargılama ve tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu nedenle başvuru tarafından Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma ve etkili başvuru hakları ile bağlantı kurularak ileri sürülen iddiaların Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı kapsamında olduğu değerlendirilmiş ve inceleme bu kapsamda yapılmıştır.

B. Değerlendirme

20. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "*Bireysel başvuru usulü*" kenar başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler..."

21. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "*Başvuru süresi ve mazeret*" kenar başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

22. Bireysel başvurunun ön şartlarından biri de otuz günlük süre kuralıdır. Sürenin, başvurunun her aşamasında dikkate alınması gerekir (*Deniz Baykal*, B. No: 2013/7521, 4/12/2013, § 32).

23. Bireysel başvurunun süre koşuluna bağlanmasıyla başvuruculara, bireysel başvuruda bulunmak için imkân yanında hukuki belirlilik de sağlanmaktadır. Dolayısıyla dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi -bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça- hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırı değildir (*Remzi Durmaz*, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27).

24. Bireysel başvuruların, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir. Anılan düzenlemelerde başvuru yolu öngörülen durumlarda bireysel başvuru süresinin başlangıcına ilişkin olarak "başvuru yollarının tüketildiği" tarihten söz edilmekte ise de haberdar olunmayan bir hususta başvuru yapılamayacağı dikkate alınarak bu ibarenin "nihai kararın gerekçesinin öğrenildiği" tarih olarak anlaşılması gerekir. Bu öğrenme somut olayın özelliklerine göre farklı şekillerde gerçekleşebilir (*A.C. ve diğerleri*, [GK], B. No: 2013/1827, 25/2/2016, § 25)

25. Bireysel başvuru süresi bakımından "nihai kararın gerekçesinin tebliği", öğrenme şekillerinden biridir (*Mehmet Ali Kurtuldu*, B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Bu kapsamda nihai kararın gerekçesinin "dosyadan suret

alınması" gibi hâllerde de öğrenilmesi mümkündür. Başvurucunun, nihai kararın gerekçesini "öğrendiğini beyan ettiği tarih" de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (*İlyas Türedi*, B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

26. Diğer yandan nihai kararın gerekçesi öğrenilmemiş olmakla birlikte sonucunun öğrenildiği durumlar da söz konusu olabilir. Böyle bir durumda sonucu öğrenilen nihai kararın gerekçesine derece mahkemesinden kesin olarak erişilebilmesi mümkün ise bireysel başvuru süresinin sonucun öğrenildiği tarihten itibaren başlatılması gerekir. Bu kapsamda bir ceza mahkûmiyetine ilişkin nihai kararın sonucunun infaz aşamasında "yakalama", "müddetname veya çağrı kağıdının ya da ödeme emrinin tebliği" suretiyle öğrenildiği durumlarda başvuru, nihai kararın sonucundan haberdar olmakta ve nihai karar gerekçesini kesin olarak öğrenme olanağına sahip bulunmaktadır (*Aydın Selçuk*, B. No: 2014/3194, 20/11/2014, § 24; *Özgür Çapkın*, B. No: 2014/2546, 30/12/2014, § 24; *Halil Aslan*, B. No: 2014/3038, 10/12/2014, § 38).

27. Nihai kararın gerekçesinin bir şekilde öğrenilemediği veya nihai kararın sonucunun öğrenilip gerekçesinin kesin olarak öğrenilme imkânının elde edilemediği hâllerde başvuru süresinin hangi tarihten itibaren başlayacağını da belirlenmesi gerekir. Aksi hâlde sınırsız bir başvuru süresi söz konusu olabilecektir. Bu kapsamda bireysel başvuru süresinin başlangıç tarihinin tespitinde başvuru sahiplerinin özen yükümlükleri ile mahkemeye erişim haklarının aşırı sınırlanmaması hususları birlikte dikkate alınmalıdır (*A.C. ve diğerleri*, § 28).

28. Başvurucuların bireysel başvuruda bulunmak üzere dava ve başvurularını takip etmek için gerekli özeni gösterme yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülük kapsamında ilk derece mahkemesine ulaşan nihai kararın gerekçesini öğrenme konusunda gerekli özeni gösterme sorumluluğu başvuru sahiplerine aittir. Diğer bir ifadeyle başvuru sahipleri veya vekillerinin ilk derece mahkemesine ulaşan kararın bir örneğini almak için özenli davrandıklarını kanıtlamaları gerekir (*A.C. ve diğerleri*, § 29; benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. *Ölmez/Türkiye* (k.k.), B. No: 39464/98, 1/2/2005; *Refik Alpaya ve İbrahim Dağılma/Türkiye* (k.k.), B. No: 34384/08, 12/3/2013, § 16).

29. Mevzuatta Yargıtay ceza dairelerinin kararlarının taraflara tebliğine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Ceza yargılamasında nihai kararın tebliğ edilmediği durumlarda kararın derece mahkemesine ulaşmasından ve böylece gerekçesinin erişilebilir olmasından sonra özen yükümlülüğü kapsamında makul bir süre içinde bireysel başvuru yapmak isteyen ilgililerden karara erişmeleri ve karar gerekçesini öğrenmeleri beklenir. Bu kapsamda erişilebilir olan nihai kararın en geç üç ay içinde ilgilileri tarafından bilindiği ve gerekçesinin öğrenildiği kabul edilmelidir. Aksi tespit edilmediği sürece bireysel başvuru için Kanun'da öngörülen otuz günlük başvuru süresi başlayacaktır (*A.C. ve diğerleri*, § 30).

30. Somut olayda Yargıtay 1. Ceza Dairesi 12/2/2013 tarihli ilamıyla İlk Derece Mahkemesinin kararının onanmasına karar vermiştir.

31. Başvuru sahibi, bireysel başvuru dilekçesinde başvuruya konu nihai kararın kendisine tebliğ edilmediğini ve bu kararı öğrenme tarihinin Derece Mahkemesine başvurduğu 23/12/2013 tarihi olduğunu ifade etmiştir.

32. Başvuru evrakında ve dava dosyasındaki belgelerde, başvuru konusu nihai kararın (Yargıtayın ilamının), ilk derece mahkemesi olan Balıkesir 1. Ağır Ceza Mahkemesine ne zaman ulaştığına dair kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Nihai karara konu Balıkesir 1. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2006/414 sayılı dosyasının UYAP üzerinden incelenmesi neticesinde -Yargıtay ilamının söz konusu Mahkemedeki kayıt tarihi kesin olarak belirlenememiş ise de- Mahkemenin 16/4/2013 tarihinde söz konusu karara ilişkin kesinleşme şerhi ve ceza fişi düzenlediği görüldüğünden Yargıtay ilamının en geç bu tarihte

Başvuru Numarası : 2014/1278

Karar Tarihi : 16/6/2016

Mahkemeye ulaştırılmasının kabul edilmesi gerekmektedir.

33. Başvurucu açısından 16/4/2013 tarihi itibarıyla İlk Derece Mahkemesinin dosyasına girmiş olan nihai kararın başvuru tarihinden itibaren en geç üç ay içinde karara erişilmesi ve karar gerekçesinin öğrenilmesinin gerçekleştiğinin kabul edilmesi gerekmektedir. Başvuru tarihinin 22/1/2014 olduğu dikkate alındığında başvurunun süresi içinde yapılmış olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir.

34. Açıklanan nedenlerle başvurunun *süre aşımı* nedeniyle reddi gerekir.

Alparslan ALTAN ve Muammer TOPAL bu görüşe katılmamıştır.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun *süre aşımı* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA,

16/6/2016 tarihinde, Alparslan ALTAN ve Muammer TOPAL'ın karşılığı ve OYÇOKLUĞUYLA karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Alparslan ALTAN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru, başvuru sahibinin babasının 27.8.2006 tarihinde Balıkesir şehir merkezinde trafik kontrolü sonrasında yapılan takip sırasında polis memuru tarafından silahla vurularak öldürülmesi olayı ile ilgili soruşturmanın etkili olarak yürütülmemesi ve sanık polis memuru hakkında taksirle adam öldürme suçundan ceza verildikten sonra cezanın da ertelenmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Çoğunluk görüşüyle, Yargıtay ilamının 16.4.2013 tarihinde mahkemesine ulaştığı kabul edilerek başvuru sahibinin özen yükümlülüğü kapsamında bu tarihten itibaren en geç üç ay içinde karara erişmesi gerektiği ve bu tarih itibarıyla karar gerekçesini öğrendiğinin kabul edilmesi gerektiğinden bahisle başvurunun süresinde olmadığı ve bu nedenle süre aşımından dolayı başvurunun reddine karar verilmiştir.

3. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı, dokunulmaz ve vazgeçilmez temel bir hak olup Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete pozitif ve negatif ödevler yükler (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 50).

4. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı kapsamında devletin yerine getirmek zorunda olduğu pozitif yükümlülüklerin usule ilişkin boyutu, yaşanan ölüm olayının tüm yönlerinin ortaya konulmasına ve sorumlu kişilerin belirlenmesine imkân tanıyan etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirmektedir (*Sadık Koçak ve diğerleri*, B. No: 2013/841, 23/1/2014, § 94). Bu yükümlülük sadece bir kamu görevlisinin eylemi veya ihmali sonucu meydana gelen ölüm olayları açısından geçerli değildir. Devletin -doğal olmayan her ölüm olayında kendisi, öldürmeme ya da yaşamı koruma yükümlülüklerini ihlal etmemiş olsa da gerçekleşen ölümün sebebini ve varsa sorumlularını ortaya çıkarmaya yönelik etkili bir soruşturma yapmamış olması, soruşturma yükümlülüğünün ihlalini doğurabilir. Zira bu tür olaylarda etkili bir soruşturma yürütülmesi, yaşam hakkını korumak için ihdas edilen yasal ve idari çerçevenin etkili bir şekilde uygulanmasının güvencesini oluşturmaktadır (*Filiz Aka*, B. No: 2013/8365, 10/6/2015, §§ 25, 26).

5. Yürütülen ceza soruşturmalarının amacı yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların ölüm olayına ilişkin hesap vermelerini sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Diğer yandan burada yer verilen değerlendirmeler hiçbir şekilde Anayasa'nın 17. maddesinin, başvuru sahiplerine üçüncü tarafları adli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı verdiği; tüm yargılamaları mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi yüklediği anlamına gelmemektedir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 56, benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Kolevi/Bulgaristan*, B. No: 1108/02, 5/11/2009, § 192).

6. Soruşturmanın etkililik ve yeterliliğini temin adına soruşturma makamlarının resen harekete geçmesi ve ölüm olayını aydınlayabilecek, sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delillerin toplanması gerekmektedir. Soruşturmada ölüm olayının nedenini veya sorumlu kişilerin ortaya çıkarılması imkânını zayıflatan bir eksiklik, etkili soruşturma yürütme kuralıyla çelişme riski taşır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 57). Bu kapsamda yetkililerce tanıklarının ifadelerinin alınması, bilirkişi incelemeleri ve gerektiğinde eksiksiz ve detaylı bir rapor hazırlanmasına imkân verecek otopsinin yapılması gibi söz konusu olaylarla ilgili kanıtların elde edilmesi için soruşturma konusu olayın gerektirdiği mümkün olan tüm tedbirlerin alınması; ölümün gerçekleşme sebebini objektif analizinin yapılması, soruşturma sonucunda alınan kararın soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olması ve soruşturma sonucunda verilen kararın, yaşam hakkına yönelik bir müdahale varsa bu müdahalenin, Anayasa'nın aradığı

zorunlu bir durumdan kaynaklanan ölçülü bir müdahale olup olmadığına yönelik bir değerlendirme içermesi de gerekmektedir (*Cemil Danışman*, § 99; *Turan Uytun ve Kevzer Uytun*, B. No: 2013/9461, 15/12/2015, § 73).

7. Soruşturmanın etkililiğini sağlayan en alt seviyedeki inceleme, başvuruya konu soruşturmanın kendine özgü koşullarına göre değişir. Bu koşullar, ilgili bütün olay ve olgular temelinde ve soruşturmanın pratik gerçekleri dikkate alınarak değerlendirilir. Bu nedenle soruşturmanın etkililiği bakımından her olayda geçerli olmak üzere bir asgari soruşturma işlemler listesi veya benzeri bir asgari ölçüt belirlemek mümkün değildir (*Fahriye Erkek ve diğerleri*, B. No: 2013/4668, 16/9/2015, § 68).

8. Yürütülecek soruşturmalarda makul bir hızda gerçekleştirilme ve özen gösterilme zorunluluğu da zımnen mevcuttur. Elbette ki bazı özel durumlarda soruşturmanın veya kovuşturmanın ilerlemesine engel olan unsurlar ya da güçlükler bulunabilir. Ancak bir soruşturmada ve devamında yapılan kovuşturmada yetkililerin hızlı hareket etmeleri, yaşanan olayların daha sağlıklı bir şekilde aydınlatılabilmesi, kişilerin hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını sürdürmesi ve hukuka aykırı eylemlere hoşgörü gösterildiği ya da kayıtsız kalındığı görünümü verilmesinin engellenmesi açısından kritik bir öneme sahiptir (*Deniz Yazıcı*, B. No: 2013/6359, 10/12/2014, § 96; *Filiz Aka*, § 29).

9. Başvuru konusu olayda Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığının 25.9.2006 tarihli ve 2006/180 sayılı iddianamesi ile polis memuru sanık hakkında olası kastla adam öldürme suçundan dolayı 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 81/1 ve 21/2. maddeleri ile cezalandırılması talebiyle kamu davası açılmış, Balıkesir Ağır Ceza Mahkemesinin 18/4/2008 tarihli ve E.2006/414, K.2008/136 sayılı kararıyla değişen suç vasfı nedeniyle kastın aşılması sonucu bir kişinin ölümüne sebebiyet vermek suçundan sanık polis memuru 1 yıl 8 ay hapis cezasına mahkûm edilmiş ve verilen ceza ertelenmiştir. Başvurucu ve diğer katılanların temyizi üzerine anılan Mahkeme kararı, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 12/2/2013 tarihli ve E.2009/8911, K.2013/906 sayılı ilamıyla onanmış ve karar aynı tarihte kesinleşmiştir. Başvurucu, bu kararın kendisine tebliğ edilmediğini, 23/12/2013 tarihinde Mahkemeye başvurmasıyla bu tarihte kararı öğrendiğini beyan etmiş ve başvuru ekinde 23/12/2013 tarihli belge örneği alma tutanağını sunarak 22/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Belirtilen durum karşısında kendisine tebligat yapılmayan başvurucunun ilk derece mahkemesi tarafından 18.4.2008 tarihinde karara bağlanmasına rağmen Yargıtay tarafından bundan makul bir süre olarak görülemeyecek bir sürede yaklaşık 5 yıl sonra ancak sonuçlandırılan davada onama kararını öğrendiğini beyan ettiği tarih esas alındığında, süresinde yapıldığı açık olan ve yaşam hakkını ilgilendiren başvuruda davaya katılan durumunda bulunan başvurucuya üç ay içerisinde karara erişmesi ve karar gerekçesini öğrenmesi şeklinde kanunlarda olmayan bir özen yükümlülüğünün yüklenmesi, somut olayın özelliklerini gözardı eden ve başvuru hakkını aşırı biçimde kısıtlayan dar bir yorum niteliğindedir. Devletin pozitif yükümlülüklerinin bulunduğu yaşam hakkına ilişkin bir alanda başvurucuyu Yargıtayda geçen 5 yıl boyunca üçer aylık sürelerle mahkemeye giderek dosyanın dönüp dönmediğini araştırma yükümlülüğü altında bırakmak yaşam hakkının ve bireysel başvuru hakkının niteliğiyle bağdaşmaz.

11. Bu nedenle başvurunun süresi içerisinde yapıldığı ve kabul edilebilir bulunması gerektiği düşüncesinde olduğumdan çoğunluğun başvurunun süre aşımı nedeniyle reddine yönelik kararına katılmadım.

Üye
Alparslan ALTAN

Üye
Muammer TOPAL